

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2012. gada 13. decembrī*

Direktīva 2004/18/EK — 45. panta 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunkts — Direktīva 2004/17/EK — 53. panta 3. punkts un 54. panta 4. punkts — Publiskie iepirkumi — Pasta pakalpojumu nozare — Izslēgšanas no līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras kritēriji — Smags profesionālo pienākumu pārkāpums — Sabiedrības interešu aizsardzība — Godīgas konkurences uzturēšana

Lietā C-465/11

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Krajowa Izba Odwoławcza* (Polija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2011. gada 30. augustā un kas Tiesā reģistrēts 2011. gada 9. septembrī, tiesvedībā

Forposta SA,

ABC Direct Contact sp. z o.o.

pret

Poczta Polska SA.

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], kas pilda trešās palātas priekšsēdētāja pienākumus, tiesneši E. Juhāss [*E. Juhász*] (referents), Dž. Arestis [*G. Arestis*], J. Malenovskis [*J. Malenovský*] un T. fon Danvics [*T. von Danwitz*],

ģenerālvokāts J. Mazaks [*J. Mazák*],

sekretārs M. Aleksejevs [*M. Alekseev*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2012. gada 26. septembra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *Forposta SA* un *ABC Direct Contact sp. z o.o* vārdā – *P. Gruszczyński* un *A. Starczewska-Galos*, *radcy prawni*,
- *Poczta Polska SA* vārdā – *P. Burzyński* un *H. Kornacki*, *radcy prawni*,
- Polijas valdības vārdā – *M. Szpunar* un *B. Majczyna*, pārstāvji, kā arī *M. Laszuk* un *E. Gromnicka*, pārstāves,

* Tiesvedības valoda – poļu.

— Itālijas valdības vārdā – *G. Palmieri*, pārstāve, kurai palīdz *S. Varone, avvocato dello Stato*,

— Eiropas Komisijas vārdā – *K. Herrmann* un *A. Tokár*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerālvokāta uzklaušanās pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerālvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīvas 2004/18/EK par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu [publisko būvdarbu līgumu], piegādes valsts līgumu [publisko piegādes līgumu] un pakalpojumu valsts līgumu [publisko pakalpojumu līgumu] slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru (OV L 134, 114. lpp.), 45. panta 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunkta, lasot to kopsakarā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīvas 2004/17/EK, ar ko koordinē iepirkuma procedūras, kuras piemēro subjekti, kas darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs (OV L 134, 1. lpp.), 53. panta 3. punktu un 54. panta 4. punktu, interpretāciju.
- 2 Šis lūgums tika iesniegts tiesvedībā starp *Forposta SA*, agrāk – *Praxis sp. z o.o.*, un *ABC Direct Contact sp. z o.o.*, no vienas puses, un *Poczta Polska SA* (turpmāk tekstā – “*Poczta Polska*”), no otras puses, par *Poczta Polska* lēmumu izslēgt šīs sabiedrības no *Poczta Polska* uzsāktās publisko iepirkumu līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 2004/18 VII nodaļas 2. iedaļā “Kvalitatīvās atlases kritēriji” ir ietverts 45. pants ar virsrakstu “Kandidāta vai pretendenta personiskie dati”. Šī panta 1. punktā ir uzskaitīti kritēriji, kuri noteikti liek izslēgt kandidātu vai pretendentu iepirkuma procedūrā, savukārt šī paša panta 2. punktā ir uzskaitīti kritēriji, kuri var izraisīt šādu izslēgšanu. Šis 2. punkts ir formulēts šādi:

“Dalību līgumā var atteikt tādām komersantam, kas:

- a) ir bankrotējis vai tiek likvidēts vai kam tiesa iecēlusi administratoru, vai kas ir noslēdzis mierizlīgumu ar kreditoriem, vai kas ir pārtraucis uzņēmējdarbību vai atrodas līdzīgā stāvoklī, kurš izriet no atbilstošas procedūras saskaņā ar valsts normatīvajiem aktiem;
- b) ir tiesas procesa subjekts lietā par bankrota atzīšanu vai par piespiedu likvidāciju vai administratora iecelšanu, vai par mierizlīgumu ar kreditoriem vai ir cita līdzvērtīga tiesas procesa subjekts saskaņā ar valsts normatīvajiem aktiem;
- c) ir notiesāts ar lēmumu, kam ir *res iudicata* spēks saskaņā ar tās valsts tiesību normām, kurā šis komersants izdarījis profesionālās ētikas pārkāpumu;
- d) ir vainīgs smagā profesionālās ētikas pārkāpumā [ir izdarījis smagu profesionālo pienākumu pārkāpumu], kurš apstiprinājies jebkādā veidā, ko līgumslēdzējas iestādes var pierādīt;
- e) nav izpildījis saistības attiecībā uz sociālās apdrošināšanas iemaksām saskaņā ar tās valsts tiesību normām, kurā šis komersants ir reģistrēts vai kurā atrodas līgumslēdzēja iestāde;

- f) nav izpildījis saistības attiecībā uz nodokļu nomaksu saskaņā ar tās valsts tiesību normām, kurā šis komersants ir reģistrēts vai kurā atrodas līgumslēdzēja iestāde;
- g) ir vainīgs nopietnā tādas sniegtās informācijas sagrozīšanā, kas prasīta saskaņā ar šo iedaļu, vai nav sniedzis šādu informāciju.

Šā punkta īstenošanas nosacījumus dalībvalstis paredz saskaņā ar katras konkrētās valsts tiesību aktiem un ievērojot Kopienas tiesības.”

- 4 Direktīvas 2004/17 VII nodaļas 1. iedaļas virsraksts ir “Kvalifikācija un kvalitatīvā atlase”. Šajā pašā iedaļā ietvertajā 53. pantā ar virsrakstu “Kvalifikācijas sistēmas” ir paredzēts:

“1. Līgumslēdzēji, kas to vēlas, var izstrādāt un izmantot uzņēmēju kvalifikācijas sistēmu.

Līgumslēdzēji, kas izveido vai izmanto kvalifikācijas sistēmu, nodrošina, ka uzņēmēji jebkurā laikā var pieprasīt kvalificēšanu.

[..]

3. Šā panta 2. punktā minētos kvalifikācijas kritērijus un noteikumus var iekļaut noraidīšanas [izslēgšanas] kritērijos, kas uzskaitīti Direktīvas 2004/18/EK 45. pantā, saskaņā ar minētajā pantā izklāstītajiem noteikumiem un nosacījumiem.

Ja līgumslēdzējs ir līgumslēdzēja iestāde 2. panta 1. punkta a) apakšpunkta nozīmē, minētie kritēriji un noteikumi ietver Direktīvas 2004/18/EK 45. panta 1. punktā uzskaitītos noraidīšanas [izslēgšanas] kritērijus.

[..]”

- 5 Direktīvas 2004/17 54. panta, kas ietverts tajā pašā 1. iedaļā ar virsrakstu “Kvalitatīvās atlases kritēriji”, 1.–4. punktā ir noteikts:

“1. Līgumslēdzēji, kas nosaka atlases kritērijus atklātā procedūrā, tos nosaka saskaņā ar objektīviem noteikumiem un kritērijiem, kas ir pieejami ieinteresētajiem uzņēmējiem.

[..]

4. Šā panta 1. un 2. punktā noteiktos kritērijus var iekļaut noraidīšanas [izslēgšanas] kritērijos, kas uzskaitīti Direktīvas 2004/18/EK 45. pantā, saskaņā ar minētajā pantā izklāstītajiem noteikumiem un nosacījumiem.

Ja līgumslēdzējs ir līgumslēdzēja iestāde 2. panta 1. punkta a) apakšpunkta nozīmē, šā panta 1. un 2. punktā minētie kritēriji ietver Direktīvas 2004/18/EK 45. panta 1. punktā uzskaitītos noraidīšanas [izslēgšanas] kritērijus.”

Polijas tiesības

- 6 2004. gada 29. janvāra Likums par publiskajiem iepirkumiem (*Dz. U.* Nr. 113, 759. pozīcija; turpmāk tekstā – “Likums par publiskajiem iepirkumiem”) definē publiskā iepirkuma līgumu piešķiršanas principus un procedūras, kā arī nosaka kompetentās iestādes šajā jomā. Saskaņā ar 2011. gada

25. februāra likumu par grozījumiem (*Dz. U.* Nr. 87, 484. pozīcija), kurš stājās spēkā 2011. gada 11. maijā, Likuma par publiskajiem iepirkumiem 24. panta 1. punkts tika papildināts ar 1.a) apakšpunktu. Šī tiesību norma, kurā izdarīti grozījumi, ir formulēta šādi:

“1. No publisko iepirkumu līgumu piešķiršanas procedūras tiek izslēgti:

[..]

1. a) komersanti, ar kuriem līgumslēdzēja iestāde ir izbeigusi, uzteikusi vai atteikusies no publiskā iepirkuma līguma apstākļu, kuros vainojami šie komersanti, dēļ, ja līguma izbeigšana vai uzteikšana vai atteikšanās no līguma ir notikusi trīs gadu laikā pirms [publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas] procedūras uzsākšanas un ja neizpildītās publiskā iepirkuma līguma daļas summa ir vismaz 5 % no kopējās šī publiskā iepirkuma summas;

[..].”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 7 *Poczta Polska*, kas ir Valsts kasei piederoša sabiedrība un kura darbojas pasta pakalpojumu nozarē, Direktīvas 2004/17 izpratnē ir uzskatāma par līgumslēdzēju. Šī sabiedrība uzsāka atklātu publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru attiecībā uz “iekšzemes un starptautisko pasta sūtījumu, nestandarta pasta sūtījumu, pēcmaksas pasta sūtījumu un pasta sūtījumu ar specifiskiem nosacījumiem piegādi”. Saskaņā ar lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ietvertajiem konstatējumiem šī līguma summa pārsniedz sliekšni, sākot no kura ir jāpiemēro Savienības tiesību normas publisko iepirkumu jomā.
- 8 Šis līgumslēdzējs uzskatīja, ka *Forposta SA* un *ABC Direct Contact sp.z o.o.* piedāvājumi bija visizdevīgākie attiecībā uz atsevišķām līguma daļām un piedāvāja tām slēgt līgumu. Šo izvēli neviens no procedūras dalībniekiem neapstrīdēja. Tomēr 2011. gada 21. jūlijā, kas bija līguma slēgšanai noteiktais datums, *Poczta Polska* atcēla iepirkuma procedūras rezultātus, pamatojoties uz to, ka izraudzītos piedāvājumus iesniegušie komersanti, piemērojot Likuma par publiskajiem iepirkumiem 24. panta 1. punkta 1.a) apakšpunktu, obligāti bija jāizslēdz no procedūras.
- 9 Abas attiecīgās sabiedrības apstrīdēja šo lēmumu *Krajowa Izba Odwoławcza*, norādot, ka minētā valsts tiesību norma ir pretrunā Direktīvas 2004/18 45. panta 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunktam. Konkrēti, šo sabiedrību ieskatā šajā valsts tiesību normā paredzēto nosacījumu tvērums ir daudz plašāks nekā Savienības tiesībās noteiktajam nosacījumam, kurš kā izslēgšanas pamatu paredz vienīgi “smago profesionālo pienākumu pārkāpumu”, jo šāds smags pārkāpums pamatlietā nav ticis izdarīts.
- 10 Iesniedzējtiesa norāda, ka, pieņemot Likuma par publiskajiem iepirkumiem 24. panta 1. punkta 1.a) apakšpunktu, valsts likumdevējs norādīja, ka tas esot balstījies uz Direktīvas 2004/148 45. panta 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunktu, un tā pauž šaubas par šīs valsts tiesību normas atbilstību Savienības tiesību normai, pamatojoties uz kuru tā pieņemta, proti, šaubas, kuras pamatojot turpmāk norādītie apsvērumi.
- 11 Pirmkārt, minētajā Direktīvas 2004/18 normā paredzētais izslēgšanas pamats ir smags profesionālo pienākumu pārkāpums, kas ir jēdziens, kas juridiskajā valodā vairāk norāda uz ētikas, cieņas un profesionālās apziņas principu pārkāpumu. Šāds pārkāpums izraisa tā izdarītāja profesionālo atbildību, tostarp kompetentajai profesionālajai organizācijai ierosinot disciplinārlietu. Tādējādi par smagu profesionālo pienākumu pārkāpumu lemj šīs organizācijas vai tiesas, nevis līgumslēdzējas iestādes, kā paredzēts konkrētajā valsts tiesību normā.

- 12 Otrkārt, Likuma par publiskajiem iepirkumiem 24. panta 1. punkta 1.a) apakšpunktā minētais apstākļu, kuros “vainojams komersants”, jēdziens ir būtiski plašāks nekā Direktīvas 2004/18 45. panta 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunktā minētais “uzņēmēja izdarīt[a]” smaga pārkāpuma jēdziens un tādējādi to nevajadzētu lietot tiesību normās, kuru mērķis ir noteikt sodu.
- 13 Treškārt, ņemot vērā, ka minētajā Direktīvas 2004/18 normā ir noteikts, ka pārkāpumam ir jābūt “smag[am]”, ir iespējams apšaubīt to, ka 5 % no līguma summas neizpilde var tikt kvalificēta kā smags pārkāpums. Iesniedzējtiesa šajā ziņā uzsver, ka, ja pamatlietā aplūkojamajā valsts tiesību normā paredzētie nosacījumi ir izpildīti, līgumslēdzējai iestādei ir pienākums izslēgt attiecīgo komersantu un tai nav nekādas iespējas ņemt vērā šī komersanta individuālo situāciju, kas var izraisīt samērīguma principa pārkāpumu.
- 14 Iesniedzējtiesa, visbeidzot, norāda, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru (2008. gada 16. decembra spriedums lietā C-213/07 *Michaniki*, Krājums, I-9999. lpp., kā arī 2009. gada 23. decembra spriedums lietā C-376/08 *Serrantoni* un *Consorzio stabile edili*, Krājums, I-12169. lpp.) Direktīva 2004/18 neliedz dalībvalstij papildus tās 45. panta 2. punktā uzskaitītajiem pamatiem paredzēt citus izslēgšanas pamatus, kuri nebūtu balstīti uz objektīviem komersantu profesionālās kvalifikācijas apsvērumiem, ja vien tie ir samērīgi ar sasniedzamo mērķi. Tomēr saskaņā ar Tiesas judikatūru (2005. gada 3. marta spriedums apvienotajās lietās C-21/03 un C-34/03 *Fabrimcom*, Krājums, I-1559. lpp., kā arī 2008. gada 15. maija spriedums apvienotajās lietās C-147/06 un C-148/06 *SECAP* un *Santorso*, Krājums, I-3565. lpp.) Savienības tiesības nepieļaujot tādu valsts tiesisko regulējumu, kurš paredz automātisku komersanta izslēgšanu no līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras, automātisku piedāvājumu noraidīšanu vai ar sasniedzamo mērķi nesamērīgu pasākumu piemērošanu. Taču konkrētā valsts tiesību norma ne tikai jāpiemēro automātiski, bet turklāt tā pārsniedzot to, kas vajadzīgs, lai sasniegtu izvirzīto mērķi, kas ir aizsargāt sabiedrības interesi izslēgt patiešām maz uzticamus komersantus.
- 15 Ņemot vērā šos apsvērumus, *Krajowa Izba Odwoławcza* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai Direktīvas 2004/18 [...] 45. panta 2. punkta [pirmās daļas] d) apakšpunkts, kurā ir noteikts, ka dalību līgumā var atteikt jebkuram komersantam, kas ir izdarījis smagu profesionālo pienākumu pārkāpumu, kurš konstatēts jebkādā veidā, ko līgumslēdzējas iestādes var pierādīt, lasot to kopsakarā ar Direktīvas 2004/17 [...] 53. panta 3. punktu un 54. panta 4. punktu, var tikt interpretēts tādējādi, ka šāds smags profesionālo pienākumu pārkāpums var tikt konstatēts gadījumā, kad apstākļu, par kuriem vainojams komersants, dēļ līgumslēdzēja iestāde ir izbeigusi vai uzteikusi kādu ar attiecīgo komersantu iepriekš noslēgtu publiskā iepirkuma līgumu vai atteikusies no šī līguma, ja šī līguma izbeigšana vai uzteikšana vai atteikšanās no tā ir notikusi trīs gadu laikā pirms [pašreizējās] procedūras uzsākšanas un ja neizpildītās publiskā iepirkuma līguma daļas summa ir vismaz 5 % no kopējās šī publiskā iepirkuma summas?
- 2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noliedzoša un ja dalībvalstij ir tiesības papildus Direktīvas 2004/18 [...] 45. pantā uzskaitītajiem pamatiem paredzēt citus pamatus komersantu izslēgšanai no dalības publiskā iepirkuma procedūrā, ciktāl tā uzskata, ka šie jaunie pamati balstās uz sabiedrības interešu un līgumslēdzēju iestāžu leģitīmo interešu aizsardzību, kā arī godīgas komersantu konkurences saglabāšanu, vai iepriekš minētā direktīva un Līgums par Eiropas Savienības darbību ļauj līgumslēdzējai iestādei, kas apstākļu, par kuriem vainojams komersants, dēļ izbeigusi vai uzteikusi kādu iepriekš ar to noslēgtu publiskā iepirkuma līgumu vai atteikusies no šī līguma, izslēgt šo komersantu no līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras, ja līguma izbeigšana vai uzteikšana vai atteikšanās no tā notikusi trīs gadu laikā pirms [pašreizējās] procedūras uzsākšanas un ja neizpildītās publiskā iepirkuma līguma daļas summa ir vismaz 5 % no kopējās šī publiskā iepirkuma summas?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par Tiesas kompetenci

- 16 *Poczta Polska* uzskata, ka *Krajowa Izba Odwoławcza* nav uzskatāma par tiesu LESD 267. panta izpratnē, jo tā veic gan tiesas, gan konsultatīvās funkcijas.
- 17 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru, lai noteiktu, vai iestāde, kas iesniedz lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, ir uzskatāma par “tiesu” LESD 267. panta izpratnē – kas ir vienīgi Savienības tiesību jautājums –, Tiesa ņem vērā vairāku faktoru kopumu, kā, piemēram, vai iestāde ir izveidota ar tiesību aktu, vai tā ir pastāvīga, vai tās jurisdikcijai ir obligāts raksturs, vai process tajā ir balstīts uz sacikstes principu, vai tā piemēro tiesību normas, kā arī vai tā ir neatkarīga (skat. 1997. gada 17. septembra spriedumu lietā C-54/96 *Dorsch Consult, Recueil*, I-4961. lpp., 23. punkts, kā arī 2012. gada 19. aprīļa spriedumu lietā C-443/09 *Grillo Star*, 20. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 18 Konkrētajā gadījumā ir jākonstatē, kā arī tas izriet no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem, ka *Krajowa Izba Odwoławcza*, kas ir ar Likumu par publiskajiem iepirkumiem izveidota iestāde, kurai ir noteikta ekskluzīva kompetence pirmajā instancē izskatīt strīdus starp komersantiem un līgumslēdzējam iestādēm un kuras darbību reglamentē minētā likuma 172. un 198. pants, no šo tiesību normām izrietošās kompetences īstenošanā, kā tas ir pamatlietā, ir uzskatāma par tiesu LESD 267. panta izpratnē. Tam, ka šī iestāde saskaņā ar citām tiesību normām ir pilnvarota veikt konsultatīva rakstura funkcijas, šajā ziņā nav nozīmes.

Par pieņemamību

- 19 Polijas valdība uzskata, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu nav pieņemams, jo tas esot hipotētisks un tā mērķis būtībā esot noskaidrot, vai pamatlietā aplūkojamā valsts tiesību norma atbilst Direktīvas 2004/18 tiesību normām, nevis saņemt Savienības tiesību interpretāciju, lai tai kļūtu skaidrāks strīda, kurš ir jāizšķir, pamatojoties uz valsts tiesībām, priekšmets. Tiesai prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā neesot jāizvērtē valsts tiesību aktu saderība ar Savienības tiesībām, ne arī jāinterpretē valsts tiesību aktu normas.
- 20 Šajā ziņā ir jānorāda, no vienas puses, ka iesniedzējtiesa nelūdz Tiesu izvērtēt attiecīgo valsts tiesību aktu saderību ar Savienības tiesībām, ne arī interpretēt šos tiesību aktus. Tā vienīgi lūdz Savienības tiesību normu interpretāciju publisko iepirkumu jomā ar mērķi izvērtēt, vai būtu jānolemj, ka Likuma par publiskajiem iepirkumiem 24. panta 1. punkta 1.a) apakšpunkts pamatlietā nav piemērojams. No otras puses, ir jākonstatē, ka uzdotajiem jautājumiem ir nozīme šī strīda risinājumā, jo *Poczta Polska* atcēla apstrīdētās iepirkuma procedūras rezultātus, pamatojoties uz to, ka komersanti, kuru piedāvājumi tikuši izraudzīti, obligāti bija jāizslēdz no procedūras saskaņā ar minēto valsts tiesību normu.
- 21 Šajos apstākļos lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pieņemams un tādējādi ir jāatbild uz uzdotajiem jautājumiem.

Par pirmo jautājumu

- 22 Ar šo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2004/18 45. panta 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj valsts tiesisko regulējumu, kurā paredzēts, ka smags profesionālo pienākumu pārkāpums, kura dēļ konkrētais komersants tiek automātiski izslēgts no uzsāktas publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras, ir konstatējams gadījumā, kad apstākļu, kuros vainojams šis pats komersants, dēļ līgumslēdzēja iestāde ir izbeigusi vai uzteikusi kādu ar minēto komersantu iepriekš noslēgtu publiskā iepirkuma līgumu vai ir atteikusies no

ši līguma, ja šī līguma izbeigšana vai uzteikšana vai atteikšanās no tā ir notikusi trīs gadu laikā pirms pašreizējās procedūras uzsākšanas un ja neizpildītās publiskā iepirkuma līguma daļas summa ir vismaz 5 % no kopējās šī publiskā iepirkuma summas.

- 23 Nemot vērā noteiktus Tiesā noturētās tiesas sēdes mutvārdu paskaidrojumu uzklaušanās laikā Polijas valdības sniegtos apsvērumus, saskaņā ar kuriem tāds gadījums kā pamatlietā, uz kuru attiecas Direktīvas 2004/17 *ratione materiae*, ir jāizvērtē vienīgi saistībā ar šo direktīvu, ir jāuzsver, ka atbilstoši iesniedzējtiesas secinājumiem valsts likumdevējs pats ir norādījis, ka Likuma par publiskajiem iepirkumiem 24. panta 1. punkta 1.a) apakšpunkta, pamatojoties uz kuru attiecīgās sabiedrības tika izslēgtas no līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras, pieņemšanas brīdī tas balstījās uz Direktīvas 2004/18 45. panta 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunktu. Turklāt Direktīvas 2004/17 53. panta 3. punktā un 54. panta 4. punktā ir tieša atsauce uz šo 45. pantu.
- 24 Tādējādi ir jākonstatē, ka Polijas Republika ir piemērojusi ar minētajām Direktīvas 2004/17 normām tai piešķirto iespēju un valsts tiesiskajā regulējumā ir iekļāvusi Direktīvas 2004/18 45. panta 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunktā paredzēto izslēgšanas pamatu.
- 25 Ir jākonstatē, ka Direktīvas 2004/18 45. panta 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunkts atšķirībā no tiesību normām, kas attiecas uz šīs pašas daļas a), b), e) un f) apakšpunktā paredzētajiem izslēgšanas pamatiem, nenorāda uz valsts normatīvajiem aktiem, bet šī paša 2. punkta otrajā daļā ir noteikts, ka dalībvalstis – atbilstoši to valsts tiesībām un ievērojot Savienības tiesības – paredz šī punkta īstenošanas nosacījumus.
- 26 Līdz ar to minētā 45. panta 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunktā ietvertie “smaga” “profesionālo pienākumu” “pārkāpuma” jēdzieni var tikt precizēti un paskaidroti valsts tiesībās, tomēr ievērojot Savienības tiesības.
- 27 Šajā ziņā ir jānorāda, kā to pamatoti apgalvo Polijas valdība, ka jēdziens “profesionālo pienākumu pārkāpums” ietver jebkuru pārkāpjošu rīcību, kurai ir ietekme uz konkrētā komersanta profesionālo uzticamību, nevis tikai šīs profesijas, kurai pieder komersants, profesionālās ētikas normu pārkāpumus šaurā nozīmē, kurus konstatējušas šīs profesijas ietvaros paredzētā disciplināriestāde vai kuri konstatēti ar tiesas lēmumu, kam ir *res judicata* spēks.
- 28 Proti, Direktīvas 2004/18 45. panta 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunkts atļauj līgumslēdzējām iestādēm konstatēt profesionālo pienākumu pārkāpumu jebkurā veidā, ko tās var pamatot. Turklāt atšķirībā no šīs pašas daļas c) apakšpunkta spriedums, kuram ir *res judicata* spēks, nav obligāti nepieciešams, lai konstatētu profesionālo pienākumu pārkāpumu minētās daļas d) apakšpunktā ietvertās tiesību normas izpratnē.
- 29 Līdz ar to šo līgumisko pienākumu neievērošana no komersanta puses principā var tikt uzskatīta par profesionālo pienākumu pārkāpumu.
- 30 Tomēr jēdziens “smags pārkāpums” ir jāsaprot kā tāds, kas parasti attiecas uz konkrētā komersanta rīcību, kura norāda uz ļaunprātīgu nodomu vai uz noteikta smaguma neuzmanību no komersanta puses. Tādējādi jebkura nepareiza, neprecīza vai neefektīva līguma vai līguma daļas izpilde var, iespējams, liecināt par konkrētā komersanta ierobežotu profesionālo kompetenci, bet tā nav automātiski pielīdzināma smagam pārkāpumam.
- 31 Turklāt “smaga pārkāpuma” esamības konstatēšanas priekšnoteikums principā ir tas, lai tiktu veikts konkrēts un individuāls izvērtējums par attiecīgā komersanta attieksmi.

- 32 Pamatlietā aplūkojamais tiesiskais regulējums uzliek līgumslēdzējai iestādei pienākumu izslēgt komersantu no publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras, ja apstākļu, kuros “vainojams” šis komersants, dēļ šī iestāde ir izbeigusi vai uzteikusi līgumu, kas bija ar to noslēgts saistībā ar kādu agrāku publisko iepirkumu.
- 33 Šajā ziņā ir jānorāda, ka, ņemot vērā valsts tiesību sistēmu īpatnības atbildības jomā, jēdziens “apstākļi, kuros vainojams” ir ļoti plašs un var attiekties uz situācijām, kurās nav runa tikai par konkrētā komersanta attieksmi, kas ļautu secināt ļaunprātīgu nodomu vai noteikta smaguma neuzmanības pieļaušanu no viņa puses. Taču Direktīvas 2004/17 54. panta 4. punkta pirmā daļa norāda uz iespēju piemērot Direktīvas 2004/18 45. pantā uzskaitītos izslēgšanas kritērijus “saskaņā ar minētajā pantā izklāstītajiem noteikumiem un nosacījumiem”, un līdz ar to jēdzienu “smags pārkāpums” šī sprieduma 25. punktā minētajā izpratnē nevar aizstāt ar jēdzienu “apstākļi, kuros vainojams” attiecīgais komersants.
- 34 Turklāt pamatlietā aplūkojamais valsts tiesiskais regulējums pats nosaka parametrus, pamatojoties uz kuriem komersanta agrāka rīcība liek konkrētajai līgumslēdzējai iestādei automātiski izslēgt šo komersantu no jaunuzsāktās publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras, liedzot šai līgumslēdzējai iestādei iespēju katrā atsevišķā gadījumā izvērtēt minētā komersanta iespējamās pārkāpjošās rīcības agrāka līguma izpildē smagumu.
- 35 Līdz ar to ir jākonstatē, ka pamatlietā aplūkojamais tiesiskais regulējums ne vien iezīmē Direktīvas 2004/18 45. panta 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunkta piemērošanas vispārīgo ietvaru, bet arī nosaka šajā ziņā līgumslēdzējam iestādēm imperatīvus nosacījumus un pienākumu noteiktās situācijās izdarīt automātiskus secinājumus, tādējādi pārsniedzot šīs direktīvas 45. panta 2. punkta otrajā daļā noteikto dalībvalstu rīcības brīvību precizēt, ievērojot Savienības tiesības, šī paša 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunktā paredzētā izslēgšanas pamata piemērošanas nosacījumus.
- 36 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2004/18 45. panta 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj valsts tiesisko regulējumu, kurā paredzēts, ka smags profesionālo pienākumu pārkāpums, kura dēļ konkrētais komersants tiek automātiski izslēgts no uzsāktas publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras, ir konstatējams gadījumā, kad apstākļu, kuros vainojams šis komersants, dēļ līgumslēdzēja iestāde ir izbeigusi vai uzteikusi kādu ar minēto komersantu iepriekš noslēgtu publiskā iepirkuma līgumu vai ir atteikusies no šī līguma, ja šī līguma izbeigšana vai uzteikšana vai atteikšanās no tā ir notikusi trīs gadu laikā pirms pašreizējās procedūras uzsākšanas un ja neizpildītās publiskā iepirkuma līguma daļas summa ir vismaz 5 % no kopējās šī publiskā iepirkuma summas.

Par otro jautājumu

- 37 Ar šo jautājumu, kas tiek uzdots, ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noraidoša, būtībā tiek jautāts, vai pirmajā jautājumā norādītajā gadījumā Savienības tiesību principi un normas publisko iepirkumu jomā attaisno to, ka sabiedrības interešu un līgumslēdzēju iestāžu leģitīmu interešu aizsardzības, kā arī godīgas komersantu konkurences uzturēšanas apsvērumu dēļ valsts tiesiskais regulējums, kāds tas ir pamatlietā, uzliek pienākumu līgumslēdzējai iestādei automātiski izslēgt komersantu no publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras.
- 38 Šajā ziņā, lai gan ir taisnība, ka no Direktīvas 2004/17 54. panta 4. punkta izriet, ka līgumslēdzējas iestādes papildus Direktīvas 2004/18 45. pantā uzskaitītajiem izslēgšanas kritērijiem var noteikt kvalitatīvās atlases kritērijus, tomēr atbilstoši Tiesas pastāvīgajai judikatūrai minētajā šīs pēdējās direktīvas 45. panta 2. punktā ir izsmēloši uzskaitīti pamati, kas objektīvu un ar komersanta profesionālo kvalifikāciju saistītu apsvērumu dēļ var attaisnot šī komersanta izslēgšanu no dalības publiskajā iepirkumā, un tātad tas liedz dalībvalstīm papildināt minētajā tiesību normā ietvertu

sarakstu ar citiem izslēgšanas pamatiem, kas būtu balstīti uz kritērijiem saistībā ar profesionālajām īpašībām (skat. 2006. gada 9. februāra spriedumu apvienotajās lietās C-226/04 un C-228/04 *La Cascina* u.c., Krājums, I-1347. lpp., 22. punkts; iepriekš minēto spriedumu lietā *Michaniki*, 43. punkts, kā arī 2010. gada 15. jūlija spriedumu lietā C-74/09 *Bâtiments et Ponts Construction* un *WISAG Produktionssevice*, Krājums, I-7271. lpp., 43. punkts).

- 39 Tikai tad, ja konkrētais izslēgšanas pamats nav saistīts ar komersanta profesionālajām īpašībām un tādēļ uz to neattiecas šāds izsmelošs uzskaitījums, var apsvērt, vai Savienības tiesību principi un citas normas publisko iepirkumu jomā, iespējams, pieļauj šo pamatu (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Fabricom*, 25.36. punkts; iepriekš minēto spriedumu lietā *Michaniki*, 44.69. punkts, kā arī 2009. gada 19. maija spriedumu lietā C-538/07 *Assitur*, Krājums, I-4219. lpp., 21.33. punkts).
- 40 Konkrētajā gadījumā, kā to apstiprina šī sprieduma 10. un 23. punktā norādītais fakts, ka Polijas likumdevējs šīs valsts tiesību normas pieņemšanas pamatojumam atsaucās uz Direktīvas 2004/18 45. panta 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunktu, Likuma par publiskajiem iepirkumiem 24. panta 1. punkta 1.a) apakšpunktā ir paredzēts izslēgšanas pamats saistībā ar attiecīga komersanta profesionālajām īpašībām. Šāds izslēgšanas pamats, kas pārsniedz šajā pirmajā daļā sniegtā izsmelošā uzskaitījuma robežas, kā tas izriet no atbildes uz pirmo jautājumu, tādējādi tāpat nav pieņemams, ņemot vērā Savienības tiesību principus un citas normas publisko iepirkumu jomā.
- 41 Līdz ar to uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Savienības tiesību principi un normas publisko iepirkumu jomā neattiecināto to, ka – tādā gadījumā, uz kādu norāda atbilde uz pirmo prejudiciālo jautājumu – sabiedrības interešu un līgumslēdzēju iestāžu leģitīmo interešu aizsardzības, kā arī godīgas komersantu konkurences uzturēšanas apsvērumu dēļ valsts tiesiskais regulējums, kāds tas ir pamatlietā, uzliek pienākumu līgumslēdzējai iestādei automātiski izslēgt komersantu no publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras.

Par šī sprieduma iedarbību laikā

- 42 Polijas valdība tiesas sēdē mutvārdu paskaidrojumu uzklaušīšanai lūdza Tiesu ierobežot šī sprieduma iedarbību laikā gadījumā, ja Tiesa Direktīvas 2004/18 45. panta 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunktu interpretētu tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā pamatlietā.
- 43 Sava lūguma pamatojumam Polijas valdība atsaucas uz šīs Savienības tiesību normas, ko Tiesa vēl nav interpretējusi, it kā neskaidro raksturu, kā arī uz smagu ekonomisku seku risku valsts līmenī, ko radītu šāda interpretācija.
- 44 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Tiesas sniegtā Savienības tiesību normas interpretācija, pamatojoties uz LESD 267. pantā noteikto kompetenci, izskaidro un precizē šīs tiesību normas jēgu un tvērumu tādā veidā, kādā tās kopš šīs normas spēkā stāšanās datuma ir vai bija jāsaprot un jāpiemēro, un ka Tiesa tikai izņēmuma kārtā, piemērojot Savienības tiesību sistēmai raksturīgo vispārējo tiesiskās noteiktības principu, var ierobežot iespēju visām ieinteresētajām personām atsaukties uz tiesību normu, kuru tā ir interpretējusi, lai apstrīdētu labā ticībā nodibinātas tiesiskās attiecības (šajā ziņā skat. 2012. gada 10. maija spriedumu apvienotajās lietās no C-338/11 līdz C-347/11 *Santander Asset Management SGIIC* u.c., 58. un 59. punkts, kā arī 2012. gada 18. oktobra spriedumu lietā C-525/11 *Mednis*, 41. un 42. punkts).
- 45 Konkrētāk, Tiesa ir izmantojusi šādu risinājumu tikai ļoti konkrētos apstākļos, tostarp tad, ja pastāvēja risks, ka varētu iestāties smagas ekonomiskas sekas, it īpaši saistībā ar ļoti daudzām tiesiskām attiecībām, kas nodibinātas labā ticībā, pamatojoties uz tiesisko regulējumu, kurš tika uzskatīts par likumīgā spēkā esošu, un izrādījās, ka privātpersonām un valsts iestādēm bija nācies rīkoties pretēji Savienības tiesībām tādēļ, ka pastāvēja objektīva un būtiska nenoteiktība attiecībā uz Savienības tiesību

normu piemērojamību; šo nenoteiktību pat varēja veicināt rīcība no citu dalībvalstu vai Eiropas Komisijas puses (skat. tostarp iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Santander Asset Management SGIIC* u.c., 60. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā *Mednis*, 43. punkts).

- 46 Apgalvoto objektīvās un būtiskās nenoteiktības esamību attiecībā uz konkrēto Savienības tiesību normu piemērojamību pamatlietā nevar konstatēt. Proti, pirmkārt, “smaga profesionālo pienākumu pārkāpuma” gadījums Direktīvas 2004/18 45. panta 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunkta izpratnē acīmredzami neietver Likuma par publiskajiem iepirkumiem 24. panta 1. punkta 1.a) apakšpunktā paredzēto izslēgšanas pamatu. Otrkārt, no šīs valsts tiesību normas pieņemšanas brīdi skaidri nostiprinājušās judikatūras izriet, ka šādu izslēgšanas pamatu nevar attaisnot Savienības tiesību principi vai citas normas publisko iepirkumu jomā.
- 47 Finansiālās sekas, kuras dalībvalstij varētu radīt Tiesas spriedums saistībā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, pašas par sevi nav pamats ierobežot šī sprieduma iedarbību laikā (iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *Santander Asset Management SGIIC* u.c., 62. punkts, kā arī iepriekš minētais spriedums lietā *Mednis*, 44. punkts).
- 48 Ir jānorāda, ka Polijas valdība katrā ziņā nav sniegusi nekādu informāciju, kas Tiesai ļautu spriest par smagu ekonomisku seku risku, kas Polijas Republikai varētu rasties šī sprieduma dēļ.
- 49 Līdz ar to šī sprieduma iedarbība nav jāierobežo laikā.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 50 Attiecībā uz pamatlietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

- 1) Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīvas 2004/18/EK par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu [publisko būvdarbu līgumu], piegādes valsts līgumu [publisko piegādes līgumu] un pakalpojumu valsts līgumu [publisko pakalpojumu līgumu] slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru, 45. panta 2. punkta pirmās daļas d) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj valsts tiesisko regulējumu, kurā paredzēts, ka smags profesionālo pienākumu pārkāpums, kura dēļ konkrētais komersants tiek automātiski izslēgts no uzsāktas publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras, ir konstatējams gadījumā, kad apstākļu, kuros vainojams šis komersants, dēļ līgumslēdzēja iestāde ir izbeigusi vai uzteikusi kādu ar minēto komersantu iepriekš noslēgtu publiskā iepirkuma līgumu vai ir atteikusies no šī līguma, ja šī līguma izbeigšana vai uzteikšana vai atteikšanās no tā ir notikusi trīs gadu laikā pirms pašreizējās procedūras uzsākšanas un ja neizpildītās publiskā iepirkuma līguma daļas summa ir vismaz 5 % no kopējās šī publiskā iepirkuma summas;
- 2) Savienības tiesību principi un normas publisko iepirkumu jomā neattaisno to, ka – tādā gadījumā, uz kādu norāda atbilde uz pirmo prejudiciālo jautājumu – sabiedrības interešu un līgumslēdzēju iestāžu leģitīmo interešu aizsardzības, kā arī godīgas komersantu konkurences uzturēšanas apsvērumu dēļ valsts tiesiskais regulējums, kāds tas ir pamatlietā, uzliek pienākumu līgumslēdzējai iestādei automātiski izslēgt komersantu no publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras.

[Paraksti]